535.

----/. 1

Olle Nulin

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

535

Per Johansson (Bus.)

Per Bus är född på Christinehofs gods i Andrarum den 26/9 1852. Hans fader var statdräng. Han föddes i samma hus, som han nu bor i, och här har han bott hela tiden. Per Bus kommer ihåg mycket, som hans far berättade, och själv har han sett och varit med om en hel del. — Bäckahästen, skaumannen, skausnuvan, pysslingarna, alla dessa har han med egna ögon skådat. "Ja min själ är det sanning".

Per Bus lider mycket svårt av

bräket, och jag kunde därför ej besöka honom så mycket, som jag velat och bortgöra. Per Bus hustru var lam, så han hade det ej för roligt, men trots allt ägde han ännu humorns stora gåva. Och det i högre grad än de allra flesta.

535

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. 3

Per Johansson. Olle Thulin

535

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mana ormar i bål.

En student gick en gång genom Andrarum. Det fanns förfärligt gott om ormar här på den tiden. Studenten lovade, att han skulle mana alla ormarna, som funnos i socknen, i ett stort bål. Bara man kunde svara för att ingen slunga (en stor drakelik orm) fanns bland ormarna. Ett stort bål gjordes upp, och studenten klev upp i ett högt träd. Och så började han mana ormar i bålet. De kommo i 1000-tal. Men till

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

fors.

Kom en slunga. Hon slog med stjärten och lade så att studenten drogs ner från trädet. Men folk, som sågo på fingo tag i honom, annars hade han dragits med in i bålet. Nu manades även slungan in i bålet. – Studenten sade innan han gick vidare: "Så länge folket här i trakten kommer ihåg mitt namn, ska inga ormar finnas här." Per Johanssons far visste studentens namn, men nu finns det tydligen ingen kvar, som minns det, ty nu börja ormarna komma igen.

Studenten fortsatte härifrån uppåt Kristianstad. När han kom till Grönhult avrådde folk honom

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

535

forts.

att gå en viss väg. Där fanns nämligen en lindorm, och den tog så mycket både djur och folk, som kom vägen fram. Men studenten var ej rädd. Hur han bar sig åt vet ingen, men lindormen manade han in i en stor sten, som ligger vid vägen. Där ligger lindormen än i dag nersjunken i stenen.

Sedan kom studenten till Degeberga. Där gick han in i en gård och bad om vatten, men fick till svar, att de ej hade tid ge honom något. Samma svar fick han på en andra och tredje gård. Han sade då: Så gott om vatten ni nu hava i Degeberga, lika ont om det skola ni få. Studenten gick så upp på en höjd och manade ner åns vat-

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

forts.

-ten i jorden. Nu flyter det under jorden ett långt stycke förbi Degeberga, och sedan flyter det upp igen.

535

7. 7

Sk. Albo hd.
Andrarum
Per Johansson(Bus).

Upptecknad av
Olle Thulin
Aug.1928.

535

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skausnuvan.

Per Johanssons far berättade om en karl, som var i skogen och hämtade kölne. Ett vackert fruntimmer kom fram till honom och började språka. Hon var mycket grann och vacker, så han blev genast kär i henne. De voro tillsammans hela kvällen, och när de skildes, sade hon: "En gång har jag nu kunnat lura en kristen." — Det var skausnuvan själv, som mannen varit tillsammans med.

Skåne
Albo hd
Andrarum
uppt. år 1928

Uppt. O. Thulin
Berätt. Per Johansson
född 1852 i Andrarum

sid. 8

acc. nr 535

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Trolle Ljungby.

Det var en inspektor på Trolle Ljungby, som förfalskat mycket från greven och folket. När han var död, fick han ej någon ro i sin grav utan gick igen om nätterna och spökade på kontoret. Då han lämnade graven på nätterna, lade han sina svepplaken på *graven. — Samma julafton, som grevinnan skickade en dräng efter hornet och pipan, frågade hon, om någon av drängarna vågade gå och hämta lakanet, som låg på graven.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

535

En dräng lovade och gick. Då han kom till kyrkogården, fick han se en stege upprest mot kyrkan, ty man höll på att reparera tornet. Drängen tog så lakanet på graven och gick upp på stegen till en tornlugg. Sedan knuffade han ner stegen. – Fram på morgonen kom Stor Trued, som inspektoren kallades, och skulle ner i sin grav. Då han fick se lakanet vara borta från graven, följde han spåret fram till tornet. "Här börja han, och här sluta han", sade Trued, och gick från ena ändan på stegen till den andra. "Här är jag", skrek drängen då. Stor Trued frågade då och uppmanade honom att kasta ner lakanet godvilligt, ty annars

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

535

Skulle han ta det ändå och honom med. Men drängen svarade: "Ih skit, du hoppar inte hit". Då hoppade Trued, och han kom ungefär till mitten på hornet. Nästa gång, han försökte, kom han nästan ända upp till gluggen. Drängen blev då rädd och skar itu lakanet och kastade ner ena halvan. Stor Trued försvann då i sin grav. Drängen, som varit så omtänksam och behållit den halvan, som namnet stod på, gick hem och fick sin belöning. Och Trolle Ljungby blev av med Stor Trued på konhoret.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

P. Johanss. O Thulin

535

"Skrävle" mölla vid Trolle Ljungby.

Vid Trolle Ljungby fanns en mölla, som hette Skravle mölla. Den brann ner varje julnatt. Byggde man åter upp den under året, brann den ner julnatten. Samma julafton, som en dräng hämtade horn och pipa, frågade grevinnan drängarna, om någon ville gå och freda möllan. En dräng gick till möllan och satte sig där. Klockan 12 på natten kom så en gubbe in och satte en gryta med vatten på golvet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

535

Rätt som det var kom så en massa kattor indansande. De dansade två och två. De doppade svansarna i grytan, och då flögo gnistorna omkring i möllan. Drängen frågade, vad det var fråga om, men fick sig en knuff, så att han flög bort till ett hörne. Men så bultade det plötsligt på dörren. Det var en björntämjare, som ville låna hus över natten. Det fick han, och även björnen fick han ta med in. Efter en stund kommo katterna åter och började dansa så att gnistorna flögo omkring. Drängen sade då åt björntämjaren, att han skulle släppa björnen lös. Björnen började så lappa till katterna, så att de flögo om varandra, och snart försvunno de.—

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nästa julnatt skulle drängen åter vakta Skrävle mölla. Fram på natten kommo katterna och knackade på och frågade om store kisse var hemma. — "Jo", svarade drängen, "han är hemma och har spglat och fått sju ungar". Då försvunno katterna och sen har Skrävle mölla ej brunnit julnätterna.

535

Det här är sanning, ty Nils Bus från verket har varit på Trolle Ljungby, och hört det berättas.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Per Johansson(Bus).

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppteckad av
Olle Thulin
Juni 1928.

14

535

Bäckahästen.

En kväll, då Bengt Persson hår vid bruket varit på krogen och festat och var på hemväg, mötte han en karl, som bad honom taga en häst, om han fick se någon. Han skulle då få en hederlig belöning. Då Bengt gått en bit, kom en grå häst, som hade grimma, springande. Bengt fick tag i honom och ledde honom i gremskaftet, men då de kommo till bron över ån försvann hästen utan vidare. Den belöning, som karlen lovat Bengt bestod i

att han blev alldeles tokig. Man fick till och med binda honom, då han kom hem. Det var den svarte själv, som lurat Benyt till att ta bäckahästen.

15

535

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sk. Albo hd.
Andrarum
Per Johansson(Bus).

UNIV. FOLKMINNESARKIV

Upptecknad av
Olle Thulin
Juli 1928.

16
16
535

"Röttingen".

Röttingen var brukspatron omkring 1830 vid alunbruket. Han var mycket svår och stygg mot arbetarna. Det fanns en påle vid vilken arbetarna brukade piskas, då de gjort något. En kväll efter det Röttingen var död, skulle en arbetare, som hette Kornit, köra ner och taga kölne vid vedbacken. Pålen stod ej långt från vedbacken. Just då Kornit skulle börja lasta på, fick han se Röttingen komma ridande. Han red rupp till pålen och runt den. Hästen

535

och Röttingen sågo ut, som om de voro av eld. Röttingen steg av hästen och band honom vid pålen. Men Kornit blev nu rädd och körde hem utan kölne den kvällen.

UNIV. FOLKMINNESARKIV LUNDS

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

78 18

Per Johansson

Olle Thulin, juli 1928.

535

Ljungby horn och pipa.

Vid Trolle Ljungby

fanns en massa troll under ett berg. Varje julafton höjdes berget upp på fyra guldpålar och då dansade trollen under berget. Varje natt under hela året togo trollen musten ur fådan, så att folket blott fingo "skravallet." Grevinnan på Trolle Ljungby var änka.

En julafton, då folket satt och åt julafton, sade hon till drängarna, att om någon kunde taga hornet

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

och pipan från trollen, så skulle
hon gifta sig med honom. En
av drängarna gav sig redan i väg med
detsamma. Då han kom till berget,
kom trolldrottningen honom till
möte och frågade, vad han ville.
"Jo, här är en kalvstek, som gre-
vinnan skickade," svarade drängen.
Trollkäringen blev glad och bad dräng-
en vänta på traktering. Hon gick
så bort efter hornet och pipan och
en flaska ur vilken hon bad dräng-
en dricka. Men det fanns en kris-
ten flicka, som trollen tagit. Hon
sade till drängen, att han ej skulle dric-
ka det, utan slå det över länden på
hästen. Ty dack han det, skulle han dö.
Vidare sade flickan, att drängen skulle rida

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

över det fårade och ej över det hårda. (Han skulle rida tvärt över fårorna på åkrarna, ty så kunde ej trollen färdas, de måste då springa fårorna fram och tillbaka.) — Så fort som drängen fått hornet och pipan, skälpte han flaskans innehåll över länden på hästen. Ett par droppar råkade komma på länden, och de togo bort både hud och kött. Så red drängen genast iväg tvärs över fårorna. Då trolldrottningen såg detta, skrek hon: "Enfötting, tvåfötting, trefötting, fyrfötting springa bra." Men de kunde ej springa tvärs över fårorna utan fingo springa fårorna fram och tillbaka. Men de voro så kvicka ändå, att de fingo tag i

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

hästens svans, men han ryckte sig loss. Då drängen kom till vindbron på Trolle Ljungby, var den nerfälld, så drängen red direkt in. Trollen skreko då till grevinnan, att om de fingo horn och pipa tillbaka, skulle de lägga en hög stenmur runt hela fideikommisset och plocka alla åkrarna fria från sten. Så kommo trollungar som pepo och gråto, men grevinnan behöll hornet och pipan.

Drängen, som varit hos trollen blev rent ifrån sig. Han fick aldrig vara i fred. Grevinnan lät då binda honom under buken på hästen, som han ridit på, för att han skulle freda honom. Då de gjort detta började hästen

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

slå och kasta sig åt sidorna, ty trollen nöpo nu även honom. Till slut kastade han sig omkull, och då dödades drängen.

Sen den dekan ha trollen aldrig kunnat samlas, när de nu mist både horn och pipa. Nu sitta de, där de sitta. Ett troll sitter i Stenshuvud, ett i Jungfrebjär. Tingo de bara horn och pipa tillbaka skulle de snart vara vackra.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. Johansson

Olle Thulin
Sept 1928.

535

Älvaklå.

Man skulle aldrig gå ner till en bäck eller en å, sedan solen gått ner, ty då kunde man få älvaklå, och det var mycket farligt.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Per Johansson (Bus).

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppteckad av
Olle Thulin
Juni 1928.

535

Ett mord en gengångare.

Det var en kväll på hösten här vid verket. Det hade varit dans och gille i ett av husen. En av drängarna gick ut i trädgården och tog några äpplen. Detta fick Bengt Persson se, och det var hans far, som ägde trädgården. Bengt blev arg och tog och slog till drängen så hårt, att han stöp på fläcken. Sen tog han och stoppade liket i en säck och kastade det i pyslingahålet. Ingen hade sett mordet mer än Bengts fästmö, så han blev ej straffad. Då de blivit gifta, sade

hon alltid, då de blevo ovänner: "Akta dig, ty hade jag velat, hade du nu legat med huvudet vid röven." — Varje höst vid den tidpunkt, då mordet begicks, höres klagoskrik från pyslingahålet, där liket kastades.

535

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

535